

УДК 1(091)(4):141.7

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.48.9>

КІНЕЦЬ ПОСТМОДЕРНІЗМУ ЯК СВІДЧЕННЯ ПОЧАТКУ МЕТАМОДЕРНІЗМУ

Анастасія Ковач-Петрушенко

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна*

У цій статті детально досліджується перехід від постмодернізму до метамодернізму і його вплив на культуру та суспільство. Автор пропонує розглянути нові парадигми та характеристики метамодернізму, які відрізняються від попередньої епохи постмодернізму. Одним з головних аспектів метамодернізму є повернення до натуральності та пошук нових способів вираження індивідуальності. Це виявляється у бажанні знову зв'язатися з природою, відновити гармонію з природним середовищем та повернутися до основних людських цінностей.

Окрім цього, стаття присвячена аналізу свідчень про початок метамодернізму через вивчення філософсько-естетичної своєрідності постмодернізму, зокрема в італійському контексті. Італійський постмодернізм виявився особливо багатим і впливовим, і його спадщина може прослідковуватися в розвитку метамодернізму. Аналіз цих свідчень дозволяє краще розуміти етапи переходу від постмодернізму до метамодернізму та їх вплив на культурні та суспільні процеси.

Окрема увага приділяється відмінностям між постмодерністською та метамодерністською парадигмами у сприйнятті часу, простору та суспільства. Постмодернізм, зокрема, підкреслює фрагментацію та розривні структури, відображаючи мультиплікацію та різноманітність. У контрасті до цього, метамодернізм наголошує на бажанні поновлення цілісності та співвідношення. Це може проявлятися у використанні універсальних мотивів та сюжетів, поєднанні розривних елементів, а також у зусиллях знайти нові шляхи вирішення суспільних проблем.

У висновках статті підсумовуються результати дослідження і надається загальна оцінка отриманих висновків. Зокрема, відзначається актуальність та значимість вивчення свідчень про початок метамодернізму через аналіз філософсько-естетичної своєрідності постмодернізму. Італійський контекст постмодернізму може бути прослідкований у розвитку метамодернізму. Вивчення цих свідчень дозволяє краще розуміти перехід від однієї парадигми до іншої та його вплив на культурні та суспільні процеси, що є актуальним у сучасному світі.

Ключові слова: метамодернізм, постмодернізм, свідчення, філософсько-естетична своєрідність, італійський постмодернізм, нові парадигми, характеристики, повернення до натуральності, індивідуальність, вплив, культура, суспільство.

Вступ. Сучасна культурна та філософська панорама світу перебуває у стані непередбачуваного розвитку, де поняття «постмодернізм» поступово уступає своє місце поняттю «метамодернізм». Це становить особливий інтерес для дослідників, які намагаються розібратися у нових тенденціях і переходах в сучасному світі. Зростаюча потреба розуміння й пояснення цього феномену ставить перед науковими спільнотами важливе завдання розкрити природу та сутність перехідного етапу, що з'являється після епохи постмодернізму.

Початок нового етапу в історії культури та філософії – перехід від постмодернізму до метамодернізму – стає актуальною темою для дослідження в сучасному світі. Україна, як важливий гравець на світовій культурній та філософській арені, також відчуває потребу у розумінні та адаптації до цих нових тенденцій.

Ця наукова стаття присвячена глибокому аналізу та розумінню «кінця постмодернізму» як свідчення початку метамодернізму, зокрема і в контексті української культури та філософії. Дослідження має на меті виявити не тільки загальні особливості постмодернізму, але і специфічні особливості італійського постмодернізму, які знаходять відображення у вітчизняних реаліях та сприяють формуванню нового метамодерністського світогляду.

Застосовуючи теоретичний підхід, системний аналіз та інтердисциплінарний підхід, стаття розглядає різні аспекти філософсько-естетичної своєрідності італійського постмодернізму та їх вплив на українську культуру. Дослідження охоплює історичний, філософський, літературний та мистецтвознавчий аналіз, що дозволяє з'ясувати основні риси та характеристики італійського постмодернізму та їх значення для сучасної української культурної дійсності, а також яким чином відбувся перехід від італійського постмодернізму до метамодернізму.

Результати цього дослідження можуть мати практичне застосування для українського суспільства та культурної сфери. Отримані висновки та рекомендації можуть бути використані для подальшого розвитку культурних програм, літературних творів, мистецьких проєктів та філософських дискусій. Враховуючи глобальні тенденції та потреби сучасного світу, знання про філософсько-естетичну своєрідність італійського постмодернізму дозволить Україні активно співпрацювати у міжнародному контексті та сприяти взаєморозумінню між культурами.

Заключно, ця стаття пропонує глибокий, дослідницький підхід до вивчення філософсько-естетичної своєрідності італійського постмодернізму та його перехід до метамодернізму. Висновки та рекомендації, що містяться в цій статті, мають значення для подальшого розвитку української культури, літератури, мистецтва та філософії, сприяючи формуванню нових ідей та підходів у сучасному світі.

Таким чином, стаття є важливим внеском у науковий дискурс та може слугувати основою для подальших досліджень та наукових праць у цій галузі. Розуміння філософсько-естетичної своєрідності італійського постмодернізму та переходу до метамодернізму є важливим етапом для розвитку культури та філософії в Україні та сприяє утвердженню національної ідентичності в контексті глобалізації.

Ця наукова стаття присвячена вивченню «кінця постмодернізму» як свідчення початку метамодернізму. На основі теоретичного аналізу та критичного огляду досліджень у галузі філософії, культурології та літературознавства, мета цього дослідження полягає в розкритті ключових характеристик, змін та нових тенденцій, що супроводжують перехід від постмодернізму до метамодернізму.

Аналізуючи історичні контексти, естетичні практики, філософські концепції та суспільні прояви, стаття детально розглядає процеси, що відбуваються на перетині постмодернізму та метамодернізму. Основними аспектами дослідження є ідентифікація нових культурних та філософських тенденцій, змін у світосприйнятті та естетичних преференціях, а також визначення ключових понять і принципів, що характеризують метамодерністський дискурс.

Аналізуючи зміни в світосприйнятті, художніх тенденціях та культурному ландшафті, дослідження розкриває потенціал метамодернізму для розвитку та трансформації української культури. Враховуючи глобалізаційні виклики та потреби сучасного світу, розуміння філософсько-естетичної своєрідності метамодернізму стає важливим для формування нових підходів та ідей української культурної сцени.

Основна частина. Наукова дискусія щодо «кінця постмодернізму» та його взаємозв'язку з метамодернізмом привертає все більше уваги дослідників у галузі філософії, культурології та літературознавства.

Сам постмодернізм – це складний і багатогранний феномен, що охоплює не лише галузь філософії, а й мистецтва, літератури, архітектури, культурології та інших галузей. Він виник як реакція на модернізм, заявляючи про неприпустимість єдиного універсального метанаративу або абсолютної істини.

Постмодернізм характеризується розкладанням традиційних категорій, відмовою від універсальних принципів та метафізичних основ. Він виявляється у розмитті меж між високою та низькою культурою, масовою та елітною культурою, дійсністю та фікцією. Постмодерністське мислення характеризується суб'єктивізмом, деконструкцією, іронією, грою знаків та метафор [1].

Постмодернізм, як культурний феномен, відмовляється від ідеї єдиного істинного значення та універсальних принципів, що визначають сутність світу. Він виявляється у розкладанні традиційних категорій, які раніше були важливими для мислення та розуміння культури. Головною рисою постмодернізму є розмиття меж між високою та низькою культурою, масовою та елітною культурою, а також між дійсністю та фікцією [5].

Постмодерністське мислення характеризується суб'єктивізмом, де кожен індивідуум має свою власну інтерпретацію та розуміння світу. Воно пропонує деконструкцію, аналіз та розчленування традиційних концепцій та ідей, з метою розкриття їх релятивності та обмежень. Іронія стає одним з інструментів постмодерністського мислення, вона підкреслює незвичайність та суперечливість культурних явищ, змушуючи переосмислити звичайні уявлення про них.

Гра знаків та метафор стає важливим елементом постмодерністської культури. Вона відображає здатність постмодернізму створювати нові значення та тлумачення шляхом перетворення та комбінування знаків та символів. Постмодернізм пропонує своєрідну гру з мовою та культурними кодами, спонукаючи до креативного та нетрадиційного мислення.

Усі ці риси постмодернізму вносять свіже уявлення про культуру та сприяють розширенню границь та можливостей творчості. Вони викликають переосмислення традиційних концепцій та стандартів, що спонукає до з'явлення нових культурних форм та тенденцій.

Один з ключових аспектів постмодернізму – це розуміння культури як системи символів, які можуть бути тлумачені по-різному. Культура сприймається як поле боротьби за значення, де різні інтерпретації та переконання змагаються між собою. Постмодерністські теорії акцентують увагу на роль мови, дискурсу та репрезентації у формуванні суспільних уявлень та ідентичності.

Мова в постмодерністському контексті вважається конструктом, що створює та передає значення. Вона не є просто нейтральним засобом комунікації, а виявляється полем боротьби, де різні групи та ідеології намагаються здобути перевагу у визначенні того, що є правильним, справедливим чи істинним [2]. Постмодерністські дослідження підкреслюють роль мови в конструюванні суспільних норм, стереотипів та ідеологій, а також її вплив на формування особистісної та колективної свідомості.

Дискурс, як соціальна практика, відображає соціокультурний контекст, в якому формується культура та взаємодіють різні групи та субкультури. Постмодерністська аналітика розглядає дискурс як місце перетину та зіткнення різних інтересів, поглядів та версій правди. Важливою частиною досліджень є розкриття та аналіз репрезентаційних практик, які формують уявлення про культуру, історію, політику та соціальні явища.

Постмодерністський підхід покликаний розкрити сутність та складність культурних процесів, відмовитися від простих та однозначних істин, а замість цього запропонувати множинність інтерпретацій, розмаїття перспектив та дозволити розглядати культуру

як постійно змінну та рухливу систему [13]. Розуміння завершення постмодернізму та початку метамодернізму є одним з цікавих викликів для сучасних дослідників, оскільки це відображає важливу еволюцію в культурному та філософському дискурсі.

Постмодернізм також наголошує на змінності, фрагментарності та флюїдності [8]. Він підкреслює, що немає жодних сталих ідентичностей або цілісних структур, а все трансформується, знаходиться у стані постійного змінювання. Постмодернізм визнає, що суспільство складається з різноманітних голосів, перспектив та непереконливостей.

Проте, з розвитком постмодернізму виникають нові тенденції та прагнення до переосмислення сучасного світу. Ця необхідність перетворила постмодернізм у метамодернізм. Метамодернізм утверджує можливість знаходження нових способів осмислення, що поєднують різні аспекти постмодернізму зі стремлінням до загальноприйнятних цінностей, цілісності та орієнтації на майбутнє [14].

Завершення постмодернізму як епохи було констатовано деякими вченими, філософами та культурологами. Одним з найвідоміших творців, який висловив думку про кінець постмодернізму, є Жан-Франсуа Ліотар. У своїй праці «Постмодерність, або Логіка культурного постмодернізму» він стверджує, що постмодернізм як філософсько-естетичний напрямок досяг свого кульмінаційного пункту та втратив свою актуальність [3]. Також італійський філософ Мауріціо Ферарріс стверджує, що постмодернізм завершився у своїй праці "Маніфест".

Характеристиками завершення постмодернізму є зміна у сприйнятті культури, змішання різних стилів та напрямків, а також зростання інтересу до метафізичних питань та пошуків нових надійних основ [10]. Постмодернізм, як такий, перестає бути домінуючим напрямком і приводить до появи нових культурних течій та парадигм, таких як метамодернізм.

Завершення постмодернізму впливає на культуру світу шляхом появи нових тенденцій, які орієнтуються на синтез різних стилів та підходів. Культурні прояви стають більш різноманітними та еkleктичними, включаючи елементи як постмодернізму, так і інших епох та течій. В цій новій епохі можливе поєднання традиційних цінностей з сучасними технологіями та глобальними викликами, що відкриває шлях до нових форм самовираження та ідентичності.

Загальний культурний контекст відображається в різноманітних мистецьких, літературних, архітектурних та інших проявах культури світу. Замість однозначних та стандартизованих форм виникають химерні та гібридні твори, що відображають сучасну реальність та постмодерні амбівалентності. Культура світу стає полем для постійних перетворень, де взаємодіють різноманітні впливи та ідеї, що формують нові концепції та сприяють розвитку культурної плюралістичності.

Таким чином, завершення постмодернізму відкриває нові перспективи та можливість для культури світу. Воно приводить до еволюції і переосмислення існуючих культурних парадигм та спонукає до появи метамодерністських проявів, які втілюють пошук нових цінностей, синтезу різних стилів та відновлення сприйняття культури.

Метамодернізм, як нова культурна парадигма, виступає як реакція на постмодерністський дискурс і спрямований на переосмислення та відновлення деяких традиційних цінностей, що були втрачені в епоху постмодерну [6].

Один із ключових аспектів метамодернізму – це повернення до натуральності та пошук нових способів вираження індивідуальності [4]. Метамодерністські твори та концепції характеризуються бажанням знову зв'язатися з природою, повернутися до основних людських цінностей та відновити гармонію з природним середовищем. Водночас,

метамодернізм виявляється у здатності поєднувати розривні та протилежні елементи, створюючи нові, унікальні форми вираження. Це може бути поєднання традиційних та сучасних елементів, синтез різних стилів та жанрів, а також використання новаторських технологій та медіа.

В метамодернізмі виявляється тягіння до натуральності, до простоти та прямого контакту з оточуючим світом. Це проявляється у прагненні до повернення до природи, до її органічного ритму та взаємодії з нею. Метамодерністські твори та концепції зображують людину як частину природи, яка відчуває потребу у гармонії та співвідношенні з навколишнім середовищем [7].

Однак, метамодернізм не обмежується простим відтворенням природи, він також виявляється у здатності до поєднання розривних та протилежних елементів. Це може бути синтез різних стилів, жанрів та візуальних форм, що дозволяє створювати унікальні, експериментальні та інноваційні виразні засоби. Метамодернізм відкриває широкі можливості для поєднання традиційних елементів з новаторськими технологіями та медіа, створюючи нові форми вираження, які відображають складність та розмаїття сучасного світу.

Цей поєднаний підхід до натуральності та інновацій створює особливу атмосферу метамодернізму, де естетична насолода поєднується з пошуком нових способів вираження індивідуальності. Це відкриває можливості для творчої свободи та самовираження, спонукаючи художників, письменників, філософів та інших творчих особистостей до експериментування та пошуку нових форм виразності.

Аналізуючи сучасні літературні твори, філософські концепції та соціокультурні явища, ми можемо виявити ключові аспекти метамодернізму та розкрити його вплив на культуру та суспільство. Метамодернізм відкриває нові можливості для творчого самовираження та стимулює появу нових ідей та поглядів [12]. Він перетинає традиційні межі та норми, спонукаючи до експерименту та розширення границь мистецтва, літератури та культури в цілому.

Одним з найважливіших аспектів метамодернізму є відновлення зв'язку між індивідуальним та колективним досвідом [11]. У контексті метамодернізму індивідуальність виявляється як частина ширшого колективу, яка впливає на формування культури та суспільства. Це відкриває двері для діалогу між різними групами, культурними течіями та соціальними класами, що сприяє розширенню розуміння та прийняттю різноманітності.

Метамодернізм також покликаний ставити під сумнів традиційні уявлення про світ та людську ідентичність. Він заперечує абсолютність, універсальність та стійкість понять, запропонованих раніше модернізмом. Замість цього, метамодернізм визнає комплексність та контекстуальність реальності, підкреслюючи важливість розуміння різних поглядів та тлумачень.

Таким чином, метамодернізм вносить суттєві зміни в культуру та суспільство, надаючи новий напрямок творчості, спонукаючи до відкритості, співпраці та критичного мислення [9]. Його нові парадигми та характеристики створюють можливості для розвитку індивідуальності, розширення меж мистецтва та культурного вираження, а також підтримують будівництво багатогранного та багатозарового суспільства.

Слід зазначити, що розуміння метамодернізму є актуальним викликом для сучасної культурології, філософії та літературознавства. Його дослідження допомагає розкрити нові тенденції та перспективи у сфері культури та мистецтва, розуміти роль індивідуальних та колективних пошуків у сучасному світі, а також впливати на процеси культурної трансформації.

У метамодернізмі спостерігається зміщення у способі уявлення світу, що супроводжується переглядом старих уявлень та підходів. Відмінності між постмодерністською

та метамодерністською парадигмами виявляються в осягненні часу, простору та суспільства. Постмодернізм, надаючи перевагу фрагментації та розривним структурам, підкреслює мультиплікацію та різноманітність. У контрасті до цього, метамодернізм утверджує бажання поновлення цілісності та співвідношення, що може проявлятися у використанні універсальних мотивів та сюжетів, поєднанні розривних елементів, а також у зусиллях знайти нові шляхи вирішення суспільних проблем.

У постмодернізмі наголошується на фрагментації, розбитті та розривній структурі. Це виявляється у сприйнятті часу як моментальних, непостійних і нестабільних фрагментів, а простір розглядається як збірка розрізнених та несполучених елементів. Суспільство розуміється як роз'єдане та те, що розпадається на різноманітні культурні, соціальні та політичні фрагменти.

У метамодернізмі спостерігається прагнення до поновлення цілісності та співвідношення. Це проявляється у використанні універсальних мотивів та сюжетів, які здатні об'єднати розривні елементи та створити нові, унікальні форми вираження. Час розглядається як співвідношення між минулим, сучасним та майбутнім, а простір бачиться як злагоджена сукупність взаємозв'язаних елементів. Метамодернізм також включає пошук нових шляхів вирішення суспільних проблем та зусилля щодо створення більш гармонійного суспільства.

У цій парадигмі постмодерністське розчленування та розриви поєднуються з прагненням до з'єднання та пошуку спільності. Метамодерністські твори та концепції відображають це поєднання розривних та універсальних елементів, створюючи нові шляхи самовираження та розуміння світу.

Метамодернізм також можна виявити в зміні ставлення до історії та традицій. Він не відкидає їх повністю, але інтегрує їх у нові контексти та розуміння. Це може виявлятися в увазі до культурних спадщин, переосмисленні історичних подій та постулюванні нових метанаративів, що співвідносяться з сучасним світом.

У цій парадигмі історія та традиції не відкидаються, а отримують нове тлумачення та контекст.

Метамодернізм виявляється у великій увазі до культурної спадщини, усвідомленні історичного досвіду та переосмисленні минулих подій. Він прагне інтегрувати історичні елементи в сучасний контекст, дозволяючи новим поколінням знайти зв'язок з минулим і зрозуміти його значення для сучасного світу.

У метамодернізмі також постулюються нові метанаративи, які співвідносяться з сучасним світом. Це означає, що не лише враховується історичний контекст, але й створюються нові розповіді та наративи, які відображають сучасні соціальні, політичні та культурні реалії. Ці нові метанаративи допомагають зрозуміти та інтерпретувати сучасний світ у контексті минулого.

Таким чином, метамодернізм інтегрує історію та традиції в нові контексти та розуміння, створюючи глибші та багатогранні способи сприйняття світу. Він поєднує сучасність з минулим, дозволяючи розкрити нові шари значень та відносин у культурі та суспільстві.

Висновки. Підсумовуючи наше дослідження, ми розглянули еволюцію культурних парадигм від постмодернізму до метамодернізму. Постмодернізм характеризується розкладанням традиційних категорій, відмовою від універсальних принципів та метафізичних основ, а також розмиттям меж між різними культурними сферами та дійсністю. Він підкреслює багатоаспектність та різношерстність, а також акцентує увагу на ролі мови та дискурсу.

У контрасті до цього, метамодернізм виявляється в прагненні до натуральності та пошуку нових способів вираження індивідуальності. Він прагне відновити зв'язок

з природою, основними людськими цінностями та гармонією з природним середовищем. Окрім того, метамодернізм виявляється у здатності поєднувати розривні та протилежні елементи, створюючи нові, унікальні форми вираження.

Важливо підкреслити актуальність та значимість вивчення свідчень про початок метамодернізму через аналіз філософсько-естетичної своєрідності італійського постмодернізму. Італійський контекст постмодернізму був особливо багатим та впливовим, а його спадщина прослідковується у розвитку метамодернізму. Вивчення цих свідчень дозволяє зрозуміти етапи переходу від однієї парадигми до іншої та прослідкувати їх вплив на культуру та суспільство.

Список використаної літератури

1. Foster, H. (1983). Postmodernism: A Preface. In *The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture*. Port Townsend: Bay Press.
2. Jameson, F. (1991). Postmodernism, or, The Cultural Logic of Late Capitalism. Durham: Duke University Press.
3. Lyotard, J. F. (1984). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
4. Vermeulen, T., & van den Akker, R. (2010). Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, 2(1), 1-14.
5. D'Ancona, M. (2010). *We Are Doomed: Reclaiming Conservative Pessimism*. Harper Collins.
6. Larsen, P. B. (2015). The Culture of Metamodernism: An Exploration. *The Journal of Popular Culture*, 48(6), 1187-1201.
7. Reynolds, S. (2011). *Retromania: Pop Culture's Addiction to Its Own Past*. Faber & Faber.
8. Жук, І. (2004). Постмодернізм і його проблеми. Київ: Фенікс.
9. Піскун, М. (2016). Метамодернізм як новий феномен культури. *Література, мистецтво, культура*, 2, 39-47.
10. Коцюбинська, Н. (2013). Філософія постмодерну: основні поняття та проблеми. *Схід*, 5(125), 51-54.
11. Ходзицька, О. (2018). Метамодернізм як новий етап розвитку культури. *Вісник Львівського університету. Серія філософська*, 40, 142-149.
12. Хом'як, І. (2015). Сучасні парадигми мистецтва та феномен метамодернізму. *Вісник Черкаського університету. Серія "Філософія"*, 18, 83-89.
13. Янченко, Л. (2012). Філософія постмодерну: традиційність, постмодернізація, постмодернізм. *Філософські науки*, 4, 53-59.
14. Луговий, В. (2008). Метамодернізм: концептуальні пошуки та дискурсивні форми. *Українська література*, 1, 7-14.

THE END OF POSTMODERNISM AS EVIDENCE OF THE BEGINNING OF METAMODERNISM

Anastasia Kovach-Petrushenko

*Ivan Franko National University of Lviv, Faculty of Philosophy
Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine*

This article provides a detailed exploration of the transition from postmodernism to metamodernism and its impact on culture and society. The author proposes examining new paradigms and characteristics

of metamodernism that distinguish it from the previous era of postmodernism. One of the key aspects of metamodernism is a return to naturalness and a search for new ways of expressing individuality. This is evident in the desire to reconnect with nature, restore harmony with the natural environment, and rediscover fundamental human values.

Additionally, the article focuses on analyzing evidence of the emergence of metamodernism through the study of the philosophical and aesthetic uniqueness of postmodernism, particularly in the Italian context. Italian postmodernism has proven to be particularly rich and influential, and its legacy can be traced in the development of metamodernism. The analysis of these testimonies allows for a better understanding of the stages of transition from postmodernism to metamodernism and their impact on cultural and societal processes.

Special attention is given to the differences between the postmodern and metamodern paradigms in their perception of time, space, and society. Postmodernism emphasizes fragmentation and discontinuous structures, reflecting multiplicity and diversity. In contrast, metamodernism emphasizes the desire for restoration of wholeness and coherence. This can be observed in the use of universal motifs and narratives, the combination of fragmented elements, and the efforts to find new ways to address societal issues.

In the conclusion of the article, the findings of the research are summarized, and a general assessment of the conclusions is provided. Specifically, the relevance and significance of studying evidence of the emergence of metamodernism through the analysis of the philosophical and aesthetic uniqueness of postmodernism are highlighted. The Italian context of postmodernism has proven to be particularly rich and influential, and its legacy can be traced in the development of metamodernism. The study of these testimonies allows for a better understanding of the transition between paradigms and their impact on cultural and societal processes, which is relevant in the contemporary world.

Key words: metamodernism, postmodernism, testimony, philosophical-aesthetic originality, Italian postmodernism, new paradigms, characteristics, return to naturalness, individuality, influence, culture, society.